

УНІВЕРСАЛЬНІ ПРЕЦЕДЕНТНІ АНТРОПОНІМИ У РОМАНІ КАТІ ПЕТРОВСЬКОЇ «МАБУТЬ ЕСТЕР»

UNIVERSAL PRECEDENT ANTHROPONYMS IN THE NOVEL «MAYBE ESTHER» BY KATJA PETROWSKAJA

Ковбасюк Л.А.,

orcid.org/0000-0002-1441-2458

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри німецької та романської філології

Херсонського державного університету

Стаття присвячена вивченню універсальних прецедентних антропонімів у романі «Мабуть Естер. Історії» («Viel- leicht Esther. Geschichten») Каті Петровської, німецької письменниці українського походження, лауреатки Премії Інгеборг Бахман 2013 року. Дослідження проводиться з урахуванням здобутків лінгвістичної теорії прецедентності. Аналізуються останні наукові доробки вітчизняних та закордонних мовознавців й окреслюються головні питання вивчення мовних одиниць у площині сучасної теорії прецедентності, що тісно пов'язана із когнітивною лінгвістикою, лінгвокультурологією, міжкультурною комунікацією та теорією інтертекстуальності. Висвітлюється сутність терміну «інтертекстуальність». Розглядаються наявні у мовознавстві типології прецедентних феноменів (прецедентні тексти, прецедентні висловлювання, прецедентна ситуація та прецедентне ім'я), визначаються універсальні та національні прецедентні феномени. У статті надається стисла інформація про роман Каті Петровської «Мабуть Естер. Історії», присвячений її великій єврейській родині, розпорошеній по усьому світу, в якому розповідається про складні долі родичів та Голокост, зокрема знищення євреїв у Бабиному Яру протягом вересня – жовтня 1941 року, концтаборі в Аушвіці та ін. Особлива увага приділяється ґрунтовному аналізу універсальних прецедентних феноменів, зокрема антропонімів, що інтенсивно вживаються письменницею Катєю Петровською. Пропонується власна класифікація прецедентних антропонімів, використаних у романі «Мабуть Естер. Історії», з урахуванням їхнього походження, семантики та структури. Аналізується функціонування відібраних прецедентних антропонімів у художньому творі, зокрема реалізація різних прагматичних функцій. Використання аналізованих прецедентних антропонімів у структурних частинах роману (назвах глав) та у різних текстових позиціях також становить інтерес для нашого дослідження. Визначається перспектива майбутніх досліджень прецедентних феноменів (крилатих фраз, цитат) й фразеологізмів у творі Каті Петровської «Мабуть Естер. Історії».

Ключові слова: німецька мова, новела, прецедентне ім'я, антропонім, універсальний.

The article deals with the study of universal precedent anthroponyms in the novel «Maybe Esther. A Family Story» ("Vielleicht Esther. Geschichten") by Katja Petrowskaja, a Ukrainian-born German writer, winner of the Ingeborg Bachmann Prize in 2013. The research is carried out considering the achievements of the linguistic theory of precedence. A review of recent studies of domestic and foreign linguists outlines the main issues of studying language units in the field of modern theory of precedence, which is closely related to cognitive linguistics, linguocultural studies, transcultural communication, and the theory of intertextuality. The essence of the term "intertextuality" is highlighted. The existing typologies of precedent phenomena (precedent texts, precedent statements, precedent situation, and precedent name) are considered, universal and national precedent phenomena are determined. The article provides brief information about Katja Petrowskaja's novel "Maybe Esther. A Family Story", dedicated to the history of her Jewish family scattered around the world, and which covers the difficult life of relatives and the Holocaust, in particular, the mass shooting of Jews in September – October 1941 in Babi Yar, the Auschwitz concentration camp, etc. Particular attention is paid to the analysis of universal precedent phenomena, anthroponyms, that are intensively used by the writer Katja Petrowskaja. We propose our classification of precedent anthroponyms used in the novel "Maybe Esther. A Family Story", considering their origin, semantics, and structure. The functioning of precedent anthroponyms in the novel is analyzed, in particular, the implementation of various pragmatic functions. The use of the analyzed precedent anthroponyms in the structural parts of the novel (titles of chapters) and different textual positions is also of interest to our study. The perspective of future research of precedent phenomena (winged phrases, quotations) and phrasemes in Katja Petrowskaja's novel "Maybe Esther. A Family Story" is established.

Key words: German, novel, precedent name, anthroponym, universal.

Постановка проблеми. Прецедентні феномени привертають до себе увагу дослідників з 80-х рр. ХХ століття, стаючи об'єктом вивчення лінгвістичної теорії прецедентності. Науковці займаються багатоаспектним дослідженням прецедентних мовних одиниць у межах різних лінгвістичних течій, оскільки саме ці одиниці є яскравим виявом зв'язку мови, культури та мен-

тальності. Особливий інтерес становить вивчення прецедентних феноменів у різних жанрах сучасної літератури, оскільки вони є специфічним засобом «фокусування змістовної маси художнього тексту, що вказує на глибину індивідуальної й групової (соціальної) пам'яті» [6, с. 6]. Вияви прецедентних феноменів у художньому дискурсі є поширеним явищем, завдяки якому встановлю-

ється особливі ознаки тезаурусу письменника, визначається культурна та національна забарвленість твору, створюється певна система цінностей протагоністів, досягається певний прагматичний вплив та ін., що і визначає актуальність нашого дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Засновником лінгвістичної теорії прецедентності є Ю. М. Караулов, який увів до наукового обігу поняття «прецедентний текст», що застосовується при вивченні художнього тексту, та охоплює різні мовні одиниці, зокрема лексеми, фразеологізми, речення, а також невербальні одиниці [4]. За Ю. М. Карауловим, прецедентними називаються тексти, «(1) значущі для особистості в пізнавальному й емоційному відношенні, (2) ті, що мають надособистістний характер, тобто добре відомі і широкому оточенню цієї особистості, охоплюючи попередників та сучасників, (3) звернення до яких відновлюється неодноразово в дискурсі цієї мовної особистості» [4, с. 216].

Загальні питання прецедентності займали важливе місце у лінгвістичних дослідженнях Д.Б. Гудкова, Ю.М. Караулова, В.В. Красних, Г.Г. Слишкіна та ін. [2; 4; 6; 13]. Грунтовний аналіз мовних одиниць у межах теорії прецедентності з урахуванням здобутків когнітивної лінгвістики сприяв появі нового, більш широкого поняття – «прецедентний феномен» (надалі ПФ), який запропонувала використовувати В.В. Красних [6]. Погоджуючись із Ю.М. Карауловим, дослідниця підкреслює, що ПФ зберігаються у вигляді певних інваріантів сприйнятого прецедентного тексту в когнітивній базі представника національно-лінгвокультурної спільноти та поділяються на: 1) вербальні (різноманітні тексти) та невербальні (витвори мистецтва, живопису, музичні твори тощо) [5, с. 7–8, 171; 7, с. 46]. Основні елементи когнітивної бази, тобто сукупність знань та уявлень усіх носіїв певної мови, поділяються на: 1) прецедентний текст, 2) прецедентну ситуацію, 3) прецедентне висловлювання та 4) прецедентне ім'я [10, с. 82–83; 7, с. 47–48]. Крім того, виокремлюють індивідуальні, мікрогрупові, макрогрупові, національні, цивілізаційні, загальнолюдські концепти та прецедентні тексти, підкреслюючи вагомість національного у порівнянні із етнічним на сучасному етапі історичного розвитку [13, с. 13 – 14, 30].

У межах лінгвокультурології та міжкультурної комунікації ПФ визначають як 1) складники концептуальної системи, «позначення та зміст яких добре відомі представникам певної етнокультурної спільноти, вагомі й використовувані

в когнітивному й комунікативному плані» та 2) складники культурно-мовної компетенції, тобто «здатності носіїв певної етнічної культури й мови впізнавати в мовних одиницях і мовленнєвих продуктах культурно значимі настанови й норми, ціннісні орієнтири, культурні коди й можливість їхньої переінтерпретації, а також організовувати свою комунікативну поведінку й текстопородження згідно з цими культурними знаннями» [12, с. 129].

Лінгвокультурологічні та етнолінгвістичні студії сприяли виокремленню: 1) автопрецедентних феноменів, що відображають у свідомості індивіда деякі особливі пізнавальні, емоційні та ін. феномени навколишнього світу, що пов'язані з особливими індивідуальними уявленнями, викликають певні асоціації; 2) соціумно-прецедентних феноменів, що є відомими будь-якому представнику того чи іншого соціуму та не відчують впливу національної культури; 3) національно-прецедентних феноменів, що відомі будь-якому члену національної лінгвокультурної спільноти та входять до національного когнітивного простору; 4) універсально-прецедентних феноменів, відомі будь-якій сучасній людині унаслідок глобалізації культури, що входять до «універсальної» когнітивної бази [3, с. 103–104; 5, 173–174; 7, с. 50–51].

Деякі сучасні мовознавці вважають, що ПФ є як складовою лінгвокультурної компетентності мовця, так і передумовою й учасником реалізації інтертекстуальності, фундаментального принципу сучасної культури постмодернізму. Інтертекстуальність уможливується існуванням ПФ як системних, соціально значущих одиниць тезаурусу певної лінгвокультурної спільноти, що актуалізують окремі аспекти прецедентності у текстах-приймачах в процесі комунікації [15, с. 4, 16]. У той же час, існують думки, що об'єктом інтертекстуальності є перш за все художні тексти, а прецедентності – мовленнєві, спонтанні, імпровізовані тексти [5, с. 228].

Завдяки своєму різноманіттю та особливостям вживання та функціонування у мові й мовленні ПФ стають об'єктом вивчення мовознавців у різностильових і різножанрових текстах [1; 14]. Науковці звертають увагу також на вирішення проблем, що виникають при перекладі прецедентних імен у художніх творах [11].

Германісти сьогодення не звертають, нажаль, достатньої уваги дослідженням у площині лінгвістичної теорії прецедентності. Зауважимо, що аналізом ПФ займаються передусім у пострадянському просторі, закордонні германісти *de facto*

не аналізують ПФ, оскільки у західноєвропейській та американській лінгвістичних традиціях відсутня теорія прецедентності, науковці займаються передусім вивченням інтертекстуальності [19, 21]. Новітні роботи українських германістів присвячуються семантичним та функціональним особливостям ПФ у німецькомовному дискурсі [8], лінгвістичним та культурологічним аспектам перекладу прецедентних імен [17], дослідженню мотиваційних механізмів фразеологічних одиниць, що проявляють себе на когнітивному та вербальному рівні [9].

Зважаючи на недостатню кількість досліджень ПФ у сучасній німецькій мові, зокрема прецедентних антропонімів у сучасному художньому дискурсі, вбачаємо, що вони потребують особливої уваги, оскільки вивчення їхнього походження, семантики та функціонування значно розширять розуміння художнього твору, що містить у собі елементи інших культурних просторів.

Постановка завдання. Метою нашої роботи є ґрунтовне багатоаспектне вивчення прецедентних феноменів, зокрема універсальних прецедентних антропонімів у романі «Мабуть Естер. Історії» («*Vielleicht Esther. Geschichten*») Каті Петровської. **Об'єкт** дослідження становлять прецедентні антропоніми, використані при написанні історії великої єврейської родини лауреаткою Премії Інгеборг Бахманн 2013 року, Катєю Петровською. **Предметом** аналізу є сфери-джерела походження одиниць дослідження, їхні семантичні й структурні ознаки та функціонування у художньому творі. **Матеріалом вивчення** слугували 110 прецедентних антропонімів, отриманих методом суцільної вибірки із роману «Мабуть Естер. Історії» («*Vielleicht Esther. Geschichten*»).

Виклад основного матеріалу. Дебютний роман Каті Петровської «Мабуть Естер. Історії», російськомовної киянки за місцем народження, журналістки, яка мешкає та працює в Берліні з 1999 р., отримав одну з найпрестижніших літературних нагород у царині сучасної німецькомовної літератури – премію Інгеборг Бахманн за 2013 р. Авторка розповідає німецькому читачеві історію своєї єврейсько-російсько-українсько-польської родини, подорожуючи Німеччиною, Польщею та Україною у пошуку сімейних історій та власного «я», збираючи інформацію про пращурів у бібліотеках та архівах. Роль Другої світової війни та Голокосту (знищення євреїв у Бабиному Яру у 1941 р., жахіття концтаборів в Аушвіці і в австрійському місті Маутгаузені, існування у польських гетто тощо) у житті декількох поко-

лінь великої родини, представники якої роками займалися вихованням глухонімих єврейських дітей у сиротинцях, є центральними і формотворчими подіями цього твору.

У своєму романі мандрів, написаному у вигляді шести історій про приватне життя своїх рідних, від прадіда Юди Штерна до тітки Лідії, Катя Петровська використовує різноманітні ПФ, зокрема прецедентні антропоніми (надалі ПА), під якими ми розуміємо власну назву, пов'язану з відомим текстом або з прецедентною ситуацією; складний знак, вживання якого уможливується шляхом апеляції не до денотата (референта), а до низки певних диференційних ознак, системи певних характеристик (зовнішність, характер та ін.), завдяки яким цей предмет відрізняється від інших, подібних між собою, утворюючи у структурі прецедентного імені ядро [5, с. 172; 7, с. 79–80]. Нагадаємо, що універсальні ПА потенційно відомі кожному сучасному *homo sapiens*, оскільки належать до універсального когнітивного простору людства [5, с. 176], вони є складними знаками, завдяки яким автор активує у свідомості читача стереотипний набір смислових компонентів, інформативних та конотативних, розраховуючи на спільні фонові знання [11, с. 274].

Аналіз універсальних ПА у творі «Мабуть Естер. Історії» з урахуванням сфер-джерел дозволить виокремити наступні групи: 1) міфологія, 2) історія, 3) культура, 4) Біблія та 5) наука.

1. До сфери-джерела «Міфологія» належать такі ПА (19%), як-от: *Achilles, Appolon, Ariadne, Damokles, Gorgo Medusa, Herkules, Zeus* та ін. Апелюючи до античної міфології, письменниця пояснює особливість свого ідеостилю таким чином: «Це все радянське дитинство. [...] Адаже ми росли на книзі «Міфи і легенди Давньої Греції». [...] У моменти, коли я не знала, як пояснити певні речі, з'являвся Ахіллес з його п'ятою, Сізіф, богиня Ніка та всі інші. Це не було спробою інтелектуалізувати роздуми про сім'ю, а певною мірою капітуляція. У певному сенсі Друга світова пов'язує німецький і пострадянський простір набагато сильніше, ніж будь-що інше. Це територія одного античного міфу» [16].

Значимо, що в цій групі ми виокремлюємо: 1) прості лексеми із прямим значенням, тобто йдеться про ім'я античного героя, напр., *Herkules* – «*lateinische Form von Herakles, Halbgott und Held*» [18]; 2) композити-метафори із структурою ПА + іменник (предмет): *Ariadnefaden* – «*etwas, was jmdm. Aus einr verworrenen Lage her-aushilft*», *Damoklesschwert* – «*deutlich erkennbare, vorhandene Gefahr, von der jemand jeden Augenblick*

die Vernichtung o. Ä. gewärtigen muss» [18]; 3) словосполучення із прямим значенням із структурою ПА + ПА або прикметник + ПІ: *Gorgon Medusa* – «eine der drei Schwestern, die als ein tödliches männermordendes Monstrum dargestellt ist»; *die schöne Helena* – «weibliche griechische Sagengestalt, die schönste Frau ihrer Zeit» [18].

2. Сфера-джерело «Історія» містить такі ПА (31%), як-от: *A. Hitler, Napoleon, Rosa Luxemburg* та ін., що поділяються на наступні підгрупи: 1) історичні діячі та філософи античних часів, що складаються із а) імені: *Agamemnon, Sokrates, Zenon* та б) імені та характерної ознаки: *Alexander der Große* (прикметник); 2) імператори різних держав світу, що позначаються а) ім'ям: *Napoleon, Sisi* й б) ім'ям та характерною ознакою (прикметник, ПА, числівник): *Katharina die Große, Otto von Habsburg, Nikolaj II.*; 3) релігійні діячі (лише прізвище): *Luther*; 4) політичні діячі міжнародного робітничого руху кінця XIX – початку XX ст. (ім'я та прізвище): *Friedrich Engels, Karl Liebknecht, Karl Marx*; 5) політичні діячі радянської епохи (лише прізвище): *Lenin, Molotow, Trozki, Stalin*; 6) політичні діячі різних політичних партій націонал-соціалістичної Німеччини, що включають а) прізвище: *Goebbels, Hitler, Ribbentrop* та б) ім'я та прізвище: *Paul von Hildenburg, Heinrich Himmler, Ernst Thälmann*.

3. Сфера-джерело «Культура» містить такі ПА (31%), як-от: *Mozart, Schostakowitsch, Tolkien* та ін. Ми виокремлюємо в цій групі наступні підгрупи ПА: 1) література а) автори художніх творів (ім'я): *Homer, Ovid*; (прізвище): *Bulgakow, Goethe, Ovid, Tolkien*; (ім'я та прізвище): *Louis Aragon, Scholem Alejchem, Paul Celan, Jewgenij Jewtuschenko*; б) головні герої художніх творів, казок, що включають а) ім'я: *Faust, Isolde, Mephisto, Tristan*; б) ім'я (прізвище) та характерну ознаку (іменник-назва професії, прикметник) *Tewje, der Milchmann, Kotschej der Unsterbliche, die weise Wassilissa*; 2) музика: (прізвище) *Schubert, Verdi*; (ім'я та прізвище): *Gustav Mahler, Joseph Haydn*; 3) художнє мистецтво: (прізвище): *Dürer*; (ім'я та прізвище): *Michail Wrubel, Leonardo da Vinci*.

4. Сфера-джерело «Біблія» містить 14% проаналізованих ПА, як-от: *Abel, Abraham*, що поділяються на наступні підгрупи: 1) ПА *Adam, Eva, Isaak, Juda, Jakob* та ін., 2) іменник (позначення діяльності) + ПА: *Prophet Mose*.

5. Сфера-джерело «Наука» містить приблизно 5% ПА, як-от: *Darwin, Janusz Korczak, Heinrich Schliemann* та ін. ПІ цієї сфери-джерела ми поділяємо на 1) прізвище: *Darwin* та 2) ім'я та прізвище: *Janusz Korczak, Heinrich Schliemann*.

Аналіз універсальних ПА у творі «Мабуть Естер. Історії» з урахуванням мови походження дозволив нам виокремити ПА: 1) грецького походження (29%): *Mephisto, Nike, Orestes*, 2) італійського походження (латинського) (6%): *Leonardo da Vinci, Verdi, Herkules*, 3) єврейського походження (23%): *Adam, Isaak, Tewje*, 4) німецького походження (давньогерманського, кельтського) (26%): *Faust, Goebbels, Heinrich Schliemann, Tristan*, 5) англійського походження (4%): *Darwin, James Joyce, Tolkien*, 6), російського походження (8%): *Katharina die Große, Lenin, Puschkin*, 7) польського походження (1%): *Janusz Korczak*, 8) французького походження (3%): *Louis Aragon, Napoleon*.

Вивчення функціонування ПА показало, що воно визначається позицією в структурі художнього твору.

1. ПА (8%) вживаються як назви підглав роману, передусім йдеться про композиційно-текстові функції (створення певної сюжетної лінії) у поєднанні із функціями привернення та утримування уваги, оскільки саме навколо ПА розгортаються асоціативно-образний ряд, що визначає події, зображені у главі, привертається увага до важливих подій та утримується увага читача до усіх перипетій родинних стосунків письменниці. Зауважимо, що йдеться про ПА із сфери-джерела «Міфологія».

Наприклад, підглава глави 4 називається *Damoklesschwert*. *Damoklesschwert* – «deutlich erkennbare, vorhandene Gefahr, von der jemand jeden Augenblick die Vernichtung o. Ä. gewärtigen muss», що походить від давньогрецької легенди, згідно із якою тиран Діонісій I Сіракузький (430-367 рр. до н. е.) повісив на кінській волоссині гострий меч над головою придворного заздрісника Дамокла, щоб показати йому постійну загрозу всякого щастя [18]. Використання ПА, що є складовою універсального когнітивного простору людства, зумовлено прагненням авторки створити відчуття загрози, що була постійним супутником життя євреїв у будь-якій частині світу, та бажанням імпліцитно висловити своє ставлення до культурного простору, в якому необхідно було приховувати своє походження. Йдеться про її мовчазного діда Семена, брата Юди Штерна, який 5 березня 1932 поцілів у німецького посла Фріца фон Твардовського. Постійний страх за життя своєї родини в славетній Одесі змусило діда Семена взяти псевдонім Петровський і ніколи не згадувати про свої родинні зв'язки із Юдою Штерном заради відносно спокійного майбутнього.

Підглава глави 6 називається *Sisiphus*, епіграфом до якої стало пояснення значення цієї ПА із словника Дудена: *Sisyphus, der der griechischen Sage nach dazu verurteilt war, einen Felsblock einen steilen Berg hinaufzuwälzen, von wo er kurz vor dem Gipfel immer wieder herabrollte, wird in der ersten Silbe mit einem i, in der zweiten mit einem u geschrieben. Ebenso: Sisyphusarbeit* [20, S. 197]. У даному випадку йдеться не тільки про композиційно-текстотвірну функцію, а й про формулювання основної думки підглави завдяки активації диференційної ознаки «нескінченна робота». У главі висвітлюється важка, кропітка, нескінченна робота, можливо, навіть нікому не потрібна, щодо пошуку інформації про перебування свого дідуся в концтаборі міста Маутгаузена протягом 17 днів, що супроводжується у тексті такими словами: «*es war aber eine Tätigkeit ohne absehbares Ende. [...] Sisyphus rollte seinen Stein nach oben, im Schweiß seines Angesichts, und wie das ausging, wissen wir:*» [20, S. 200].

2. 92% ПА вживаються у самому тексті роману, йдеться передусім про виконання прагматичних функцій. Зауважимо, що у багатьох випадках непоодинокі залучається і прецедентна ситуація, пов'язана із ПА. Розглянемо найбільш поширені прагматичні функції.

1) Експресивно-емоційна функція, що передає емоційний стан мовця. Так, розповідаючи про бабусю, мабуть Естер (батько авторки не пам'ятав її імені, бо звертався до неї завжди однаково – бабуся), яку не взяли із собою в евакуацію і залишили саму в Києві, оскільки вона була старенькою, майже не ходила і всі побоювалися, що вона не витримає такого фізичного навантаження як евакуація (та й навіщо, восени усі знову зустрінуться, Київ залишають не надовго), Петровська використовує неодноразово ПА *Achilles* та переповідає історію про купання Ахіллеса у річці Стікс вустами своєї матері. Завдяки апеляції до диференційної ознаки «вразливість» авторці вдається передати свій страх, коли душа в п'яти тікає, та страшні хвилювання щодо вразливої ознаки людини, її смертності: «*Und so wurde die Geschichte von Achilles zu meiner eigenen Blöße, zu meinem Schwachpunkt, [...] und ich begriff, dass jeder eine Blöße haben muss, die Ferse, die Seele, der Tod – der einzige Beweis der Unsterblichkeit eigentlich*» [20, S. 161].

2) Оцінна функція, що полягає у демонстрації свого позитивного чи негативного ставлення до певного факту, події. Зауважимо, що за Д. Гудковим, «оцінка, виражена за допомогою прецедентних феноменів, що не претендують на об'єктивність, підкреслено емотивна, відповідно і суб'єктивна»

[3, с. 157]. Під час процесу над Юдою Штерном, німецький посол Герберт фон Діксен використав у своїй промові ПА *Herostratos* – «*jemand, der aus Ruhmsucht oder Ehrgeiz Straftaten begeht*» [18], що активує у свідомості фонові знання про палія храму Артеміди та позначає негативне ставлення до зробленого вчинку, зауважуючи, що ім'я Юди Штерна навряд чи ввійде в історію: «*Er verglich Judas Stern [...] mit Herostratos, jenem Bürger von Ephesus, der in seiner Ruhmsucht, seinem Streben nach Unsterblichkeit, den Artemis-Tempel anzündete, um seinen Namen in der Ewigkeit zu hinterlassen*» [20, S. 129]. Іншого учасника цього нападу, а саме ідейного організатора Васильєва, німецькі журналісти у своїх статтях назвали *Mephisto*, апелюючи у читачів до таких ознак ПА, як «спокусник», «руйнівник спокою»: «*Mephisto nennen ihn die deutschen Journalisten [...] Stern war mein Werkzeug, sagte Wassiljew, wenn nicht er, dann hätte ich jemand anders gefunden*» [20, S. 120].

3) Посилення впливу на читача шляхом утворення певного історичного простору. Вживання ПА допомагає створити уявлення про певну історичну епоху, охарактеризувати її та занурити читача у події, що відбувалися саме тоді задля глибшого розуміння інтенції автора. Розповідаючи про світову антисемітську політику у ХХ ст. в Європі, зокрема після Другої світової війни, Петровська вживає ПА *Hitler* та *Stalin*, апелюючи до фонових знань про керівників країн, в яких антисемітизм був державною політикою: «*Hitler hat die Leser getötet und Stalin die Schriftsteller [...] Diejenigen, die den Krieg überlebt hatten, waren wieder in Gefahr. Juden, Halbjuden, Vierteljuden [...]*» [20, S. 140].

Хотілось би окремо звернути увагу й на дескриптивну функцію, що ПА виконують у романі-подорожі Каті Петровської. Йдеться передусім про репрезентацію зовнішності головного героя, його рис характеру тощо. Так, описуючи сестру своєї бабусі, що залишилася у Києві після відступу радянських військ у 1941 році, авторка вживає ПА *die schöne Elena*, що апелює до диференційної ознаки «гарна зовнішність». Письменниця зауважує на красі своєї тітки, у той же час підкреслює той факт, що вона була зовсім не тією Прекрасною Еленою, через яку розпочинались війни, тому що всі євреї, її родичі також, завжди виступають проти війни: «*Ljolja hieß eigentlich Elena, die schöne Ljolja wurde sie genannt, gewiss um den Vergleich mit der schönen Helena zu vermeiden, denn für diese waren Kriege geführt worden, und die Meinigen waren schon immer dagegen gewesen*» [20, S. 148].

Висновки і перспективи подальших розвідок. Проведене дослідження свідчить, що ПА широко використовуються у творі Каті Петровської «Мабуть Естер. Історії». Відібрані прецедентні мовні одиниці проаналізовано з урахуванням їхнього походження, семантики та структури. У статті запропоновано власну класифікацію ПА з урахуванням сфер-джерел та їхнього походження. Окрему увагу приділено функціональному аспекту

ПА в структурі художнього твору. Розглянуто композиційно-текстові функції й найпоширеніші прагматичні функції. Перспективу подальших досліджень вбачаємо у ґрунтовному вивченні крилатих висловів, цитат, фразеологізмів у творі Каті Петровської «Мабуть Естер. Історії». Певний інтерес становить зіставний аналіз ПФ у художніх творах сучасних німецьких та українських авторів, присвячених Голокосту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Берестова А.А. Функціонування прецедентних імен у віршових творах Івана Малковича: лінгвостилістичний вимір. *Закарпатські філологічні студії*. Ужгород, 2020. Вип.14. С. 9-14.
2. Гудков Д. Б. Прецедентное имя в когнитивной базе современного русского (результаты эксперимента). *Язык, сознание, коммуникация*. М., 1998. Вип. 4. С. 82-93.
3. Гудков Д.Б. *Теория и практика межкультурной коммуникации*. М.: Гнозис, 2003. 288 с
4. Караулов Ю.Н. *Русский язык и языковая личность*. Изд. 7-е. М.: Издательство ЛКИ, 2010. 264 с.
5. Красных В.В. «Свой» среди «чужих»: миф или реальность? М.: ИТДГК «Гнозис», 2003. 375 с.
6. Красных В. В. Система прецедентных феноменов в контексте современных исследований. *Язык, сознание, коммуникация* : [сб. статей]. М. : Диалог, 1997. Вип. 2. С. 5–12.
7. Красных В. В. *Этнопсихолінгвістика і лінгвокультурологія*. М.: Гнозис, 2002. 284 с.
8. Найдюк О. В. Семантичні та функціональні особливості прецедентних феноменів у німецькомовному дискурсі: автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Київ, 2009. 12 с.
9. Павличко, О., Мартинів, О., Глюдз, М. Прецедентна мотивація фразеологічних одиниць німецької мови. *Молодий вчений*. 2020. 12 (88). С. 73-77.
10. Прецедентное имя и прецедентное высказывание как символы прецедентных феноменов / Захаренко И.В., Красных В.В., Гудков Д.Б., Багаева Д.В. *Язык, сознание коммуникация: сб. статей*. М.: «Филология», 1997. Вип.1. С. 82–103.
11. Ребрій О. В., Ташенко Г. В. Прецедентні імена як проблема художнього перекладу. *Вісник ХНУ ім. В. Н. Каразіна*. Вип. 81. *Філологічні науки*. Харків, 2015. С. 273–280.
12. Селіванова О. О. Прецедентна мотивація номінативних одиниць (на матеріалі української мови). *Філологічні студії: Збірник наукових праць / За заг. ред. проф. Л.А. Лисиченко*. Харків, 2009. С. 129-139.
13. Слышкин Г.Г. *Лингвокультурные концепты прецедентных текстов в сознании и дискурсе*. М.: Academia, 2000. 141 с.
14. Суховерхівка Л. В. Мовні засоби репрезентації прецедентних феноменів в оповіданні А. Крісті «The ABC Murders». *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог: Вид-во НаУОА, 2020. Вип. 9 (77). С. 128–131.
15. Чорновол-Ткаченко, Р. С. Прецедентний текст як основа лінгвостилістичної реалізації категорії інтертекстуальності (на матеріалі казок Льюїса Керрола) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Харків, 2007. 19 с.
16. Шутяк, Л. *Катя Петровська: «Війна і є античність, з якої ми не виберемося»*. URL: <https://zbruc.eu/node/42481> (дата звернення 12.01.22)
17. Duden Wörterbuch. URL: <https://www.duden.de/>. (дата звернення 01.02.22).
18. Fix, U. Aspekte der Intertextualität. 1. *Halbband Text- und Gesprächslinguistik*, ed. by K. Brinker, G. Antos, W. Heinemann and Sven F. Sager. Berlin, Boston: De Gruyter Mouton, 2008. S. 449-457.
19. Petrowskaja, K. *Vielleicht Esther. Geschichten*. Berlin: Suhrkamp, 2014. 216 S.
20. Translation of German anthroponyms in a novel “Die Abenteuer des Werner Holt” (Book 1) by Dieter Noll: linguistic and cultural aspect. / Bandurko, Z. et al. *Amazonia Investiga*. 2021. 10(44), pp. 168-177.
21. Visser, A. *Körper und Intertextualität. Strategien des kulturellen Gedächtnisses in der Gegenwartsliteratur*. Köln: Böhlau Verlag, 2012. 237 S.